

WOLFSANGEL

Johan Vandeveldde

Van Halewyck

(door Vera De Smet)

OVER DE MAKER

Als kind is Johan Vandeveldde een dromer. Wiskunde is zijn ding niet, taal en schrijven des te meer. Hij studeert audiovisuele kunsten aan het RITS in Brussel en werkt een tijd als scenarist voor het productiehuis Multimedia. Hij schrijft scenario's voor de Windkracht 10-strips en voor de VRT-reeks *Flikken*, maar merkt dat de opgelegde deadlines eerder verstikkend zijn. In 1999 haalt hij een oud idee uit de kast – een verhaal over een jongen uit de toekomst die in onze tijd terecht komt – en schrijft hij zijn eerste jeugdboek. Johan Vandeveldde viel al heel vaak in de prijzen, ook bij de Kinder- en Jeugdjury. (Bron: <https://johanvandeveldde.be/bio.php>)

1. VERHAAL

Korte samenvatting

Op het moment dat Jarne met zijn klasgenoten van het 2^e middelbaar op sneeuwklassen in Oostenrijk is, vindt in België een staatsgreep plaats. Hoewel de meesten in het begin nog niet beseffen hoe ernstig de situatie is, wordt dit op de terugweg van sneeuwklassen al snel duidelijk. Plotsklaps verandert het leven drastisch: de kinderen krijgen een chip ingeplant, op elke straathoek zijn controles mogelijk, er wordt een klopjacht gehouden op iedereen die 'anders' is, ... Het spannende begin van een trilogie!

Personages

Jarne

Het hoofdpersonage in het boek is zonder meer Jarne Govaerts, een ietwat **schuchtere** 14-jarige, die best tevreden is met zijn leventje zoals het is. Op school heeft hij een aantal goede vrienden, waaronder Natham, en ook thuis voelt hij zich prima, samen met zijn twee mama's. Jarne is een **voorbeeldleerling** die steeds in orde is, goede punten haalt en iedereen met respect behandelt. Die reputatie komt hem goed van pas wanneer het schrikbewind van de fascistische Partij voor Natie en Orde (PNO) heel België overneemt: hoewel hij in principe veroordeeld wordt door het hebben van twee moeders, knijpt schooldirecteur Jooris, aanhanger van het nieuwe bewind, een oogje dicht net omdat Jarne zo'n goede **reputatie** heeft. Toch duurt dat mooie liedje niet lang en ook Jarne en zijn moeders worden opgepakt. Echter: Jarne kan **vluchten** en komt zo al snel terecht in de Egelbrigade, een groep **verzetsstrijders** die hun intrek in een verlaten ondergrondse parking hebben genomen. Van voorbeeldleerling verandert Jarne nu in een **vechter**, die er alles voor zou doen om de huidige regering neer te halen. Dat brengt hem echter geen geluk...

- Hoe zou jij Jarne omschrijven? Vertel.
- Vind je Jarne een sympathiek personage? Waarom (niet)? Vertel.
- Hoe kan je de evolutie van Jarne binnen het verhaal omschrijven? Vertel.
- Vind je het realistisch dat Jarne opeens zo'n ommekeer maakt en begint te strijden tegen het regime, hoewel hij daarvoor geen vlieg kwaad deed? Waarom (niet)? Vertel.

- Begrijp je waarom Jarne opeens een andere weg is ingeslagen? Waarom (niet)? Vertel.

Natham

Natham is al heel lang de beste vriend van Jarne. Hij is een **sportieve**, mondige en enthousiaste jongen, die ook goed in de markt ligt bij de meisjes op school. In zijn vrije tijd beoefent hij “parkour”, een actieve maar niet ongevaarlijke sport waarbij je een parcours aflegt in het straatbeeld: je springt van muurtjes op banken, daken, etc. Natham is wel veel **mondiger** dan zijn vriend: hij deinst er niet van terug om schoolleraars, volwassenen, ... van repliek te dienen. Daardoor krijgt hij al snel een **reputatie** van kwajongen, niet goed opgevoed en een vechtersbaasje. Hij komt ook altijd op voor Jarne, die het soms moeilijker vindt om zichzelf te verdedigen. Natham is afkomstig van een **Grieks** gezin, dat al heel lang gevestigd is in België en dat een eigen kruidenierswinkel uitbaat. Hij heeft een jonger zusje, Anna, en een oudere broer, Dimitris. Zijn broer wordt echter betrap op het organiseren van een illegale fuif en wordt stante pede in het “Purgatorium” geplaatst door de politie. Die gebeurtenis – en de vele malen waarbij Natham al geconfronteerd werd met racisme – zorgen ervoor dat er een zekere **boosheid** in hem schuilt, die hem aanzet om bij de **Egelbrigade** te gaan. Het is ook door zijn toedoen dat Jarne – tijdens zijn vlucht van de politie – toch veilig terecht komt.

- Hoe zou je Natham omschrijven? Vertel.
- Op welk vlak gelijken Natham en Jarne? Op welk vlak verschillen ze? Leg uit.
- Vind je Natham een sympathiek personage? Waarom (niet)? Vertel.

De mama's van Jarne

De ene mama van Jarne is erg **bezorgd** over haar zoon: ze maakt zich snel zorgen en wil hem graag (over)beschermen tegen de maatschappij. Voor haar is het belangrijker dat Jarne **veilig** en wel thuis is dan dat hij op de barricade gaat staan en protesteert. Zij loopt mooi in de rij en volgt de regels van de nieuwe leider, hoe pijnlijk en belachelijk die ook zijn voor haar: dit doet ze omdat ze daarmee hoopt niet **gevisieerd** te worden en niet opgepakt te worden. De andere mama van Jarne – ‘mams’ – is iets **losser** tegenover Jarne en probeert hem, in tegenstelling tot ‘mama’, niet over te beschermen tegenover de ‘boze’ wereld. Terwijl mama probeert om de harde **werkelijkheid** te verdoezelen, zegt mams waar het op staat en probeert ze Jarne zo goed mogelijk voor te bereiden op de nieuwe maatschappij. Het is ook zij die mee gaat betogen en van wie Jarne zeker mee zou mogen gaan. In ieder geval is het duidelijk dat Jarne opgroeit in een **warm** nest, waar waarden en normen belangrijk zijn en waarin hij de nodige bescherming krijgt maar ook wordt voorbereid op het leven.

- Hoe zou je de beide mama's van Jarne omschrijven? Vertel.
- Welke opvoedingstactiek vind je het best: die van mama of die van mams? Waarom? Vertel.
- In welke mama herken jij het meest jouw eigen mama? Waarom? Vertel.
- Denk je dat een gezin met twee mama's anders is dan een ‘standaard’ gezin met mama en papa? Waarom (niet)? Vertel.

Structuur en vertelperspectief

Het verhaal is ingedeeld in 25 hoofdstukken, die min of meer een gelijke lengte hebben. De gebeurtenissen in de hoofdstukken volgen elkaar **chronologisch** op en vloeien mooi over in elkaar. Af en toe krijgen we een **flash-back**, maar deze zijn puur ‘emotioneel’, bijvoorbeeld omdat een personage terugblijkt op iets uit het verleden, ze hebben geen andere inhoudelijke functie in het boek.

In het boek hebben we te maken met een **alleswetende** verteller, die een overzicht heeft van alle gebeurtenissen, wat alle personages doen, etc. Dit zorgt enerzijds voor dat er geen personage is dat diepgaand wordt uitgewerkt maar anderzijds gaat het verhaal daardoor wel goed vooruit, leest het **vlot** en wordt er voldoende **spanning** opgebouwd.

- Hoe is het boek ingedeeld? Vind je dit een logische structuur? Vertel.
- Vind je ook flash-backs in het verhaal? Waarom zijn die daar, denk je? Vertel.
- Wie vertelt het verhaal? Wat vind je daarvan? Vertel.

2. VERWERKING

Thema's

Politiek

Het belangrijkste thema van dit boek is natuurlijk de politieke situatie en dan vooral een onzekere, schrikwekkende **politiek**. Wanneer Frank Devenne een staatsgreep pleegt, verandert het hele leven in België. Een staatsgreep is een illegale poging om het huidige regime van een land af te zetten en te vervangen door een nieuwe politieke leider. Niet alleen het dagelijkse leven ziet er anders uit, maar ook alle verworvenheden, regels en wetten worden overboord gegoooid. Er wordt een **schrikbewind** gehanteerd, waarbij enkel zij die in de lijn lopen geaccepteerd en getolereerd worden door de leiding. Zij die ook maar durven afwijken – hetzij bewust (door mening, ideeën, ...) hetzij onbewust (door afkomst, seksuele geaardheid, ...) – worden geweerd, opgepakt en opgesloten. Alle verworven vrijheid verdwijnt: de politie wordt vervangen door politieagenten die de nieuwe politiek bijstaan, de kinderen krijgen een identiteitsschip ingeplant, alle schoolkinderen dragen hetzelfde uniform, op school wordt een ochtendgroet aan het nieuwe regime gebracht, alle communicatie (Internet, sms, ...) naar de buitenwereld wordt ontzegd, etc. Men kan hier bijna spreken van **indoctrinatie**: de bevolking krijgt op zoveel momenten op zoveel plaatsen steeds dezelfde boodschap te horen, dat het bijna onmogelijk kan worden om nog kritisch tegenover de nieuwe samenleving te staan. Er is dus zeker ook sprake van een **dictatuur**. De **wolfsangel** wordt gebruikt als symbool van de nieuwe regering, en dat nieuwe symbool vindt men overal: in het openbaar, op de uniformen van de politie én van de schoolkinderen, op officiële documentatie, ... Het is een symbool dat historisch gezien door **rechts-radicalen** gebruikt wordt.

De meest recente poging tot een staatsgreep in onze geschiedenis vond plaats in 2016 in Turkije: na hevig protest van het volk, echter, tegen de staatsgreep is deze niet doorgegaan. Ook in België werd een poging ondernomen door de **Bende van Nijvel** in 1973, maar werd verhinderd doordat een minister, die last-minute op de hoogte werd gebracht, weigerde om zijn rol in de staatsgreep uit te oefenen.

- Wat is het belangrijkste thema van het boek? Vertel.
- Wat zijn de eigenschappen van deze staatsgreep? Wat verandert voor de burgers? Vertel.
- Welk symbool gebruikt de nieuwe regering? Kende je dit symbool al? Weet jij waarvoor het staat of vanwaar het afkomstig is? Vertel.
- Denk je dat er ooit al een poging tot staatsgreep in België gebeurd is? Zo ja: waar, wanneer, hoe? Vertel.
- Denk je dat er ooit een poging tot staatsgreep in België zal gebeuren? Zou die dan verlopen zoals in het boek, denk je? Wat zou verschillend zijn? Vertel.
- Ken je nog andere voorbeelden van een staatsgreep in de wereld? Vertel.
- Wat is 'indoctrinatie'? Hoe wordt dit toegepast in het boek? Vertel.

Onverdraagzaamheid, uitsluiting, racisme

Eén van de pijlers waarop de nieuw gebouwde maatschappij in het boek gestoeld is, is overduidelijk **racisme**. Beetje bij beetje worden de "vossen" (zo worden de politieagenten genoemd, afkorting van V.O.S. – Veiligheid Ord(r)e Sécurité) aangezet om alle mensen die afwijken van het "normale" beeld uit de maatschappij te halen en in de cel te plaatsen. In eerste instantie richten ze zich vooral op **niet-blanke** mensen. **Religie** speelt hierbij een minder grote rol, aangezien er vanuit wordt gegaan dat de meeste niet-blanken toch moslims zijn. Zo krijgt Natham, de beste vriend van Jarne, ook te maken met dit racisme: hij verdedigt zich met man en macht door te zeggen dat hij geen moslim is, maar enkel zijn huidskleur is al voldoende om hem uit te sluiten. Daarna volgen de **holebi's**, wat in het nieuwe regime **strafbaar** is en bovendien werden al de huwelijken tussen twee mannen of twee vrouwen ontbonden. Bij deze groep horen natuurlijk ook de twee mama's van Jarne, die in het begin nog menen veilig te zijn, maar die toch ook – midden in de nacht – worden opgepakt en in de cel worden gestopt. Het idee van mams om tijdelijk naar Gent te verhuizen – zodat de twee niet meer **illegaal** onder hetzelfde dak wonen – komt te laat. Daarnaast worden ook alle mensen gevisieerd die op een of andere manier **kritiek** uiten op het regime. Tijdens een vreedzaam protest – waarbij een heel groot deel van de bevolking aanwezig is – schiet het regime dan ook in actie en creëert chaos, waardoor er ook veel gewonden vallen en

waarbij het pacifistisch karakter van de betoging helemaal teniet wordt gedaan. Ten slotte melden we ook nog even dat – vanaf het begin van het nieuwe regime – alle mogelijke wegen om met het **buitenland** in contact te staan afgesloten werden. Zo kunnen er geen sms'jes meer naar of van het buitenland verstuurd worden, kan men op Internet enkel de websites bezoeken die zijn goedgekeurd door het regime en ook op televisie is er enkel **propaganda** van de nieuwe regering te zien.

- Het regime sluit ook heel veel bevolkingsgroepen uit. Welke? Waarom? Vertel.
- Wat vind je ervan dat er opeens zo'n groot racisme is tegenover bepaalde groepen? Begrijp je vanwaar dit komt? Vertel.
- Heb je zelf ooit al te maken gehad met een bepaalde vorm van racisme? Zo ja, wanneer? Vertel (indien je wil).

Door alle bovenstaande beschrijvingen kunnen we wel concluderen dat er een **dystopie** in het boek wordt beschreven. Dat is een (denkbeeldige) maatschappij met uitsluitend **negatieve** kenmerken, een maatschappij waarin men absoluut niet zou willen wonen.

- Welk soort maatschappij wordt hier beschreven? Vertel.
- Welke eigenschappen van een dystopie komen in het boek voor? Vertel.
- In een dystopie wil men absoluut niet leven. Waarom precies zou jij niet in deze maatschappij willen leven? Vertel.
- Zijn alle aspecten wel zo denkbeeldig? Zijn er plekken op de wereld waar zulke zaken nu al gebeuren?

Recensie

Er zijn heel veel recensies over dit boek te vinden (bijvoorbeeld op het Internet). Print de stukjes uit de volgende recensies en verspreid ze op een tafel, laat de KJV'ers vervolgens elk één recensie kiezen en vraag hen waarom ze net deze gekozen hebben. Het hoeft niet per se een recensie te zijn waar ze zich volledig in kunnen vinden, het mag ook een recensie zijn waarmee ze het totaal niet eens zijn. Je kan de KJV'ers ook op voorhand vragen om zelf een recensie te zoeken óf om zelf een (korte) recensie te schrijven.

“In Apollo mixt de schrijver hiermee de geschiedenis met het dreigende terreurbeleid van het heden in een spannend verhaal dat je op het puntje van je stoel laat zitten. Er is veel aandacht voor de psychologische spanning en druk die ontstaat, wat minder voor de persoonlijke geschiedenis en situaties. Het verhaal heeft een enorme vaart, leest als een trein en is echt een ode aan Young Adult-boeken voor jongens. Hulde!” (Bron: <https://www.coolesuggesties.nl/boek-recensie-wolfsangel-1-apollo-johan-vandavelde/>)

“Apollo blijkt niet in alles geslaagd. Vandavelde hanteert bij vlagen een erg hoog tempo waarbij hij voorbij gaat aan belangrijke of interessante achtergrondinformatie. Zo krijgt de lezer vrijwel geen informatie over de extremistische partij en worden de relaties tussen Jarne en zijn klasgenoten slechts een beetje uitgewerkt. Soms gebeurt er zoveel dat het niet meer aannemelijk is.” (Bron: <https://www.tzum.info/2017/10/recensie-johan-vandavelde-wolfsangel-apollo/>)

“Gezien het feit dat dit het eerste deel is van een spannende reeks was een spannend einde te verwachten. Johan Vandavelde laat de lezer achter op een punt waar van hij hoopte niet te belanden en juist graag wil weten: hoe nu verder?” (Bron: <https://www.chicklit.nl/boekrecensies/163891/recensie-wolfsangel-apollo>)

“Taal en stijl zijn niet meteen van excellent niveau (ook in jeugdboeken hoor je clichés te schuiven). Maar het verhaal gaat door merg en been. Een paar keer echt op het puntje van mijn stoel gezeten. Een waardevolle en leesbare waarschuwing tegen extremisme van elke windrichting. En gewoon een leuk boek.” (Bron: https://www.langzullenwelezen.be/books/25255_wolfsangel-apollo?review=32886)

“Een spannend geschreven, vlot lezend verhaal. De hoofdpersonages worden levendig neergezet en de

plot is goed uitgewerkt. Het verhaal weet tot het einde toe te boeien. Het spannende einde maakt nieuwsgierig naar het tweede deel.” (Bron: <https://www.bol.com/nl/p/wolfsangel-1-apollo/9200000079572758/?country=BE>)

Andere media

“Apollo” is het eerste deel van de **trilogie** “Wolfsangel”. Het tweede deel gaat verder waar het eerste stopt en draagt als titel “**Purgatorium**”, de plek waar de criminelen naartoe gestuurd worden en waar Jarne ook eindigt in het eerste boek. De derde titel is “**Vuurstorm**”.

- Wil jij de andere boeken van deze trilogie ook graag lezen? Waarom (niet)? Vertel.
- Vind je dit verhaal geschikt om een trilogie van te maken? Waarom (niet)? Vertel.

Voor het eerste deel is er ook een **boektrailer** gemaakt; die kan je vinden op de website van Johan Vandevelde.

Tip! Start de bespreking van dit boek met de boektrailer. Daarna kan je vragen wat de KJV'ers gezien en gehoord hebben in het filmpje en kan je de thema's overlopen.

Juryleden kunnen online op de KJV-boeken reageren.

Ga naar www.kjv.be, klik op 'Welke boeken moet ik lezen' en dan op de groep en het boek in kwestie.